

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefranklanski pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za izmenjavo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list z članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. rač. št. 11.197. Telefon 3112.

Ob petletnem jubileju pevskega zbora UJU.

Pesem je odmev srca! Je glas veselo — pa tudi užaloščene duše! Je mehka roka, ki nam briše v tugi solze, nam pomirja bolna srca — veselo vrisa s srečnimi — navdušuje nas ob slovesnih prilikah, daje nam v težkih trenutkih poguma. — (Iz poverjenikovega govora na matineji).

S petletnico obstoja Pevskega zbora UJU praznuje njegov pevovodja g. profesor Srečko Kumar desetletnico svojega javnega glasbenega in dirigentskega delovanja. On je osnoval pred petimi leti naš pevski zbor, ga izveščal in mu v tako kratkem času pripomogel do itako lepih uspehov.

Prvotno je bil učiteljski pevski zbor pod okriljem Društva učiteljev glasbe, a se je po združitvi vsega učiteljskega v enotno organizacijo priključil ljubljanskemu poverjeništvu UJU in se pričel šele s pomočjo vsega učiteljskega prav lepo razvijati in danes ob petletnici njegovega obstoja sme gledati vse jugoslovnske učiteljske s ponosom na ta svoj zbor, ki mu ni pridobil renomeja samo v mejah lastne domovine, marveč je ponesel s pesmijo njegovo ime tudi v tujino — med brate Čehoslovake, ki so bili s svojimi učiteljskimi pevskimi zbori idejni predhodniki našega zbora.

Pet let delovanja je le kratka doba, vendar si je znal naš pevski zbor pod strokovnim vodstvom svojega dirigenta zavojevati v tako kratkem času mesto v prvih vrstah pevskega zborov Jugoslavije. Da je temu res tako, pričajo neštete strokovne kritike, ki poudarjajo, da je zbor na pravi poti in si bo lahko priboril, če bo v tej smeri nadaljeval s svojim delom, mesto najboljšega pevskega zbora naše domovine.

Pa tudi bilanca, ki jo izkazuje zbor o svojem delovanju, je najlepše spričevalo članov zbora in njihovega vodje. Dasi je zbor pretrpel nekaj malih notranjih »križic«, vendar je krepko nadaljeval svoje jasno začrtano delo. Nastopal je že v vseh večjih krajih Dravske banovine in bil navdušeno sprejet in pozdravljen v Zagrebu, turneja po Čehoslovaki pa je kronala trudapolno delo z najlepšim uspehom.

Kako agilno je delovanje zbora lahko posnamemo iz dejstva, da beleži zbor tekem zadnjega leta 19 javnih nastopov, in sicer 13 koncertov, 4 matineje, 1 radio-koncert in sodelovanje pri proslavi Masarykove 80letnice v Ljubljani.

Zbor si je nadel tudi težko nalogo, izvajanje modernih skladb naših najboljših jugoslovnskih komponistov. Mnogi so ob tem dejstvu zmajevali z glavo in prorokovali zboru zelo kratko življenje, poudarjajoč, da so naša ušesa navajena na lepe, harmonične in melodiozne pesmi in si zaradi

tega zbor ne bo mogel ugledati poti do srca koncertne publike. Pa so se zopet pojavili med kritiki zagovorniki takega udejstvovanja učiteljskega pevskega zbora in čedalje bolj se kaže, da so imeli prav. — Le spoznati je treba novejšo glasbo in kaj kmalu se uvidi kako lepa je. Laik, ki posluša moderno pesem prvič, mu najbrže ne bo ugačala, drugič se mu bo dozdevala lepša, a tretjič bo zanjo že povsem navdušen. Ko bodo vsi, ki danes še ne morejo ali pa nečejo razumeti zbora, preživeli te tri stopnje, bodo imeli o zboru povsem drugačno mnenje nego ga imajo, odnosno so ga imeli do sedaj.

Pa še v nečem drugem obstoja ona težka naloga zbora, ki si jo je pa prostovoljno nadel, v skladbah samih, ki so zelo težke in zahtevajo izveščanih in sigurnih pevcev. In ravno v izvajanju skoro izključno takih skladb je zbor pokazal, da je kos zadani si nalogi in da mu je s tem zasigurno ne obstoj, marveč tudi napredek do končnega cilja, ki bo dosežen tedaj, ko bo prišel na višino zbora čeških učiteljev.

Pred seboj pa ima zbor mnogo dela in truda, ako se hoče dvigati in doseči tudi

višek, ki si ga je postavil kot končni smoter. — Prva etapa tega dela in prvi nastop v šestem letu svojega obstoja bo letos v Beogradu o priliki desetletnice obstoja UJU. — Kongres UJU bo privabil letos v Beograd gotovo večje število učiteljskega, nego ga je bilo lani v Zagrebu, kajti desetletnica obstoja našega združenja mora biti proslavljena na dostojen način. In ob tej slavnostni priliki bo mogel naš zbor pokazati zastopnikom vsega jugoslovnskega učiteljskega, kakor tudi beograjskemu občinstvu, da je s svojo pesmijo dostojno proslavil ime in sloves jugoslovnskega učiteljskega doma in v tujini, oni pa, ki so slišali zbor že lansko leto v Zagrebu, naj pa presodijo, ali je zbor tekem enega leta kaj pridobil, ali se je glasbeno spopolnil in ali napreduje. Ni dvoma, da bo soglasna sodba ta, da se bliža zbor z vidno naglico svojemu cilju.

Kakor je ponesel zbor čeških učiteljev slavo svoje domovine in svojega stanu daleč po svetu, tako naj proslavi v bodoče naš zbor Jugoslavijo in jugoslovnsko učiteljsko daleč izven mej svoje domovine in naj postane zbor svetovnega slovesa; to mu želimo ob 5letnici njegovega obstoja. — Z.

A. KOPRIVA:

Slovenska šolska Matica in „Popotnik“.

(Klic tovarišem v premislek.)

Res, da je denarna stiska vsepovsod in ista posebno učiteljskemu jemlje s svojimi posledicami ono notranjo uravnoteženost, ki je za osredotočenje njegovih sil pri vzgoji in pouku najbolj potrebna, ker je naš poklic v prvi vrsti poklic srca in vesti.

Toda ravno zato je zelo čudno, da n. pr. kljub zgornjemu dejstvu dajemo svoje sile v veliki večini tja, kjer ni neposredno naš delokrog in ne gre dobiček neposredno v našo duševno korist.

Gotovo, da smo poleg šolskega dela tudi javni delavci. Izobraževanje naroda nam je geslo. Ne glede na naše sodelovanje pri raznih gospodarskih, človekoljubnih in izobraževalnih društvih, zadrugah in ustanovah, pomislimo samo, koliko je učiteljev (ic), ki sodelujejo kot poverjeniki in člani pri raznih književnih družbah! Nove slične družbe rastejo nove liste izdajajo in reklame zanje dežujejo vsiljivo ali nevsiljivo tudi nad učiteljsko.

Poleg tega pa najbrž tudi ni učitelje ali učiteljice, ki bi ne bil naročen na to ali ono strokovno, znanstveno ali literarno slovensko ali drugo inozemsko publikacijo. Tozadevna statistika, ki so si jo omislila nekatera društva, bi bila res zanimiva. Pokazala bi, da je naše hrepenenje po samoizobrazbi, po izpopolnitvi samega sebe, po pravilni usmerjenosti in duševni osamosvojitvi v veliki večini našega stanu močnejše nego naše gmotno stanje, ki nam povelični ne dovoljuje niti zadostne pažnje na naše

fizično zdravje in oskrbe za naše najelemtarnejše potrebe. Toda — kako dolgo bo tlelo še to kopmenje in — ali že ne ugaša pod zadržljivo težo materialnih razmer?

Kljub temu pa naš idealizem ni povsod pravilno usmerjen.

Ako prečitamo letošnji apel Slov. Šolske Maticе, ki mora skoroda molelovati med učiteljskimi, kateremu so njene publikacije v prvi vrsti v korist in čast, ako vemo, da je zaradi naše nemarnosti in stavnovske nezavednosti morala odpasti celo izdaja važne vzgojne knjige, moramo skoroda pritrditi Diesterwegu, ki pravi: »Največji sovražnik učiteljskega učitelja sam.«

Nek poverjenik mi je rekel, da to nezanimanje za SSM ni nič čudnega, ko doživiš, da te mlad učitelj vpraša, kaj je to Slov. Šol. Matica. Žal, da je tudi nam za naše lastne edicije treba reklam, kakor jih dobivamo za druge književne družbe.

Za nekako samo posebi umevno zadevo smatramo, da damo »tista dva kovača« za to ali ono družbo ali onih »par dinarčkov« tedensko za listič; kadar pa nas opozori poverjenik, da plačamo članarino SSM pa preišljujemo in se obotavljamo.

Če bi bilo v nas nekaj več stanovske zavdnosti tam, kjer je na pravem mestu in gre za našo resnično korist, bi moralo biti naše geslo: Obogatimo v prvi vrsti našo strokovno knjižnico z lastnimi slovenskimi in drugimi jugoslovnskimi strokovnimi knji-

gami in revijami, kajti le s pomnožitvijo naročnikov se morejo strokovni listi i. dr. edicije izboljšati in slediti dostojni višini svetovnih pedagoških revij, oziroma publikacij.

Toda omalovaževanje samega sebe je že od nekdanj naš narodni greh, zato pa smo — ne le mi v našem prapranju — ampak sploh Slovenci — tako malo važen faktor v malone vseh večjih vprašanjih doma in drugod.

Naša stanovska zavednost pa bi morala segati tako daleč, da bi bili zmožni reči: Rajši kako drugo publikacijo manj, pa podprimo naše lastne strokovne izdaje, tudi če bi moralo biti nekaj kovačev več. Pa — tako daleč še bržčas nismo, kakor še v marsičem nismo zrel, da pokažemo strnjeno in praktično solidarnost za našo in pravično reč.

Tako bi še spomnil na »Popotnika«. Kar sem zasledoval v poročilih in noticah o »Popotnikovi« zadevi, povsod so samo izrekli svoj »prav« ali »ne prav« temu ali onemu činitelju pri izdaji tega lista.

Nikdar pa nisem bral besede, ki bi se energično potegnila za »Popotnika«, za našo strokovno revijo kot tako, ki jo učiteljsko plačuje in zato zahteva, da izide redno, kakor plačuje in prejema redno vsako drugo tu ali inozemsko revijo ali časopis. Ako je list v rokah naše organizacije, ako plačuje list povečini učiteljsko, ni rečeno, da bi se zaradi internih nesporazumljenj pri odgovornih činiteljih za izdajo lista moral isti zapozneti kar za več mesecev. Hitro reklamiramo, če ne prejmemo kak dan dnevnega časopisa, za našo lastno strokovno revijo pa nimamo besede. Znamenje, da nimamo nobenega stanovskega čuta, nikakega resnega interesa za znanstveno strokovno izobraževanje, tratimo čas in sile za neko osebno »čast« in »nečast« posameznikov ali stanu, oziroma organizacije pedagoško-znanstveni vidiki in problemi in njihove rešitve pa stopajo pri vsem tem daleč v ozadje.

To ni prav, to nas diskreditira in je znamenje, da niso bila neopravičena razna nesoglasja na društvenih zborovanjih, sejah širjega sosveta in pokrajinskih skupščinah glede »Popotnika«.

Da bi se izognili tem nesoglasjem, ki škodujejo ugledu znanstvenega, pedagoškega lista, kakoršen bi naj bil »Popotnik« in s tem nam vsem, ki moramo stati v pedagoških vprašanjih visoko nad vsemi nižjimi interesi, bi bilo morda za povzdigo lista bolje, da se združijo s Slov. Šolsko Matico, ki bi izdajala knjige in list kakor je to običajno pri nekaterih knjižnih družbah. (»Modraptica«, Kosmos). Na ta način postane list neodvisen, se bo kot tak krepkeje razvijal, nego da ostane v rokah stanovske organizacije, ki se mora boriti bolj za materialne prilike, za stališče stanu kot takega ter z raznimi drugimi splošnimi vprašanji in se prilikovati razmeram, dočim vodi Slov. Šolska Matica svojo lastno pot znanstvenega raziskovanja vseh današnjih socialno-vzgojnih problemov.

LISTEK.

Koncert in matineja pevskega zbora UJU.

Kolikor sem se uveril v razgovoru z ljudmi tako v Ljubljani kakor tudi na deželi, sem izvedel v svoje največje zadovoljstvo, da je spremljal čehoslovnsko pot našega pevskega zbora neverjetno velik odstotek publike. Do potankosti so sledili ljudje našemu pohodu, soglasna sodba vseh pa je bila ta, da je učiteljski pevski zbor zmagal in prodril za mejo, doma pa si je pridobil velik krog spoštovateljev in prijateljev.

Tako glasovi iz nenaših, neučiteljskih vrst, pa nad vse zadovoljivi!

In pri nas? V učiteljskih vrstah?

— »Zdaj bom pa rad odrinil prispevek za naše pevce, ki zaslužijo in so se izkazali vredni vse podpore! se je običajno končal razgovor s tovarišem, ko smo se menili o zmagoslavni turneji zbora, ki se je povrnil z neštetiimi lovorikami iz bratske države.

Pa kako so razveseljive pohvalne besede na naslov naših pevcev pri posameznih društvenih zborovanjih. Gotovo so take izjave in na teh mestih umestne, saj so jasen dokaz, da društva vestno spremljajo vse pokrete v naši organizaciji, in je prav gotovo, da je bil uspeh pevskega zbora obenem uspeh vsega učiteljskega stanu!

Kljub naštetim in še mnogim drugim pozitivnim točkam pa sem imel pred sobotnim ljubljanskim koncertom — tremo.

Da! Tremo! Jaz — nepevec; publika! Ampak, prosim, da se razumemo. Ne zaradi — zbora! — Bog me reši takih grešnih dvozmovl...

Vse druge so ležali vzroki moje koncertne treme...

Prvič: V zadnjem času so si sledili v Ljubljani številni koncerti, ki so gotovo že nekoliko publiko izčrpali in jo utrudili.

Drugič: Dež, vreme! Dan, dva preje ga je lomila vremenska pratika na vse kripilje.

Tretjič: Sobota. Nikak koncertni dan za Ljubljančane, ki že pričnejo po sobotnem kosilu svoj weekend in se razgubijo na vse strani.

Sobotni koncert je bil namreč namenjen Vam, tovarišice in tovariši. Kajti se je znesel na pokrajinski skupščini glas, da je ponedeljek, običajni koncertni dan v Ljubljani, za tovariše z dežele kar najbolj odročen in neprimeren. Podočeljsko učiteljsko pa bi kljub temu rado čulo svoje tovariše na koncertnem podiju. Velik riziko je prevzel zbor na svoje rame, ko je določil soboto 10. maja za svoj koncert. Pa ga je le, samo da je ustregel želji skupščine in je dokazal svojo čuječnost napram željam iz tovariških vrst.

Kljub optimizmu nekaterih, pa sem se bal, da ne bo onih, ki so jim naši pevci prirejali večer, ob zaključku petletnice vztrajnega dela.

Mnogo Vas, ki niste tako oddaljeni od Ljubljane — ne vem zakaj niso vsa okrog Ljubljane razmeščena društva določila za ta dan svojih zborovanj? — pa so računali na Vas, ni prišlo...

— Upravičeno?

— Neupravičeno?

...Zdaj je že post festum... nikakih trpkih besed!... Zbrišimo to!... Samo zato, da ne kvarimo svečanega nastojenja.

Kajti naši fantje in dekleta so peli, kakor poje ptič: plačilo mu je edino pesem, iz srca sprožena, iz srčne potrebe zapeta... Z uspehom, so gotovo vsi zadovoljni; dirigent Srečko Kumar in njegova pevska družina, le eden je morda, ki ni zadovoljen po svojem »pevskem« poklicu: Gabe, zborov denarničar.

Drugi vem, da so vsi: Publika, kritika... — čeprav se nimam pri roki časopisnih kritik —. Ko je sprejela velika Unionova dvo-

rana, zasedena nad dobro polovico — morda celo tričetrtine — za sedanje ljubljanske koncertne prilike, oziroma neprilike naravnost sijajno! — je sprejela publika s frezatičnim aplavzom zmagovalce s čehoslovnske turneje. Ko so zaplavali v dvorani prvi zvoki Adamičeve, po češki narodni prirejeni »Teče voda«, Masarykovo najljubšo popevko, smo uvideli vsi, da je zbor v sijajni formi. In je držal to oceno — prav za prav še celo stopnjevale prav do konca dolgega in težkega programa, jugoslovnskih sodobnih zborovskih skladb.

Zbor je že ob prvem odmoru žel za svojo precizno, umetniško popolno izvedbo »ovenčane« pohvale. Na odru so se zvrstile deputacije, ki so prišle čestitat pevcem za 5letno pridno in požrtvovalno, z lepimi uspehi kronano delo, pevovodju Srečku Kumru pa k 10letnemu udejstovanju v učiteljskih pevskih zborih.

Prvi venec s krasnimi narodnimi trakovi in posvetilnim napisom stanovskih tovarišev: midva s trboveljsko tovarišico Skušljevo. Druga: dr. Švigelj, predsednik Hubadove župe, ki je povedal kratko pa jedrnat: »Učitelj!... le krepko: naprej, navzgor!« Tretja: Dore Matulj za »Ljubljanski Zvon«, nato pa še zagrebški »Muzički zavod«, kjer je dirigent Kumar ravnatelj, pa še gdč. Vedralova, gdč. Stritarjeva... itd. vse z venci in šopki in še in še... kdo bi jim vedel vsem imena.

Dvorana se je topila v navdušenju in zahvalnem priznanju...

Po koncertu, bilo je že skoro 23. ura, so se vrstili v garderobi naši glasbeni veljaki s prekipajočimi pohvalami; bodrilnimi besedami, čestitkami: mojster Hubad, Zorko Pregelovec, Adamičev Emil, komponist Zlatko Grgošević, vulgo »naš Grga«, ter inženjer Franjo Dugan, ki sta prišla z nekaterimi Zagrebčani nalaš na našo prireditev, potem pa še v nadaljni vrsti kritikar dr. Vurnik, pianistka profesorica Karmela Kosovelova, itd. itd., predolgo bi našteval... Vsi so prinašali slavospeve in pohvale. Eden

— n. pr. D. — je dejal: Zopet sem slišal pevski koncert, na katerem ste — peli. Drugi pa: Od hudica (bil je naše, kranjske gore list) so tude fantje in punce fejest. Pojejo ti najtežje kanonade eno uro, dve uri, poltretjo uro — hudica!... (ampak ta drugi hudici je bil še bolj hudicevsko poudarjen!)... pa jih ne zbije nič, čimdalje bolj so ti v formi in bolj — fršnil!...

— Lep večer, poln svežih mojstrov, in je lahko prav gotovo vsakomur žal, kdor je zamudil po lastni krivdi, da ni prišel na koncert našega zbora.

V nedeljo pa koncert za šolsko mladež: mladinska akademija. Temperamentna publika je napolnila dvorano. Izvajanje tako, kakor ga da zbor vedno. Bil je ves v rokah mojstra Srečka. Ljubljanska mladina je imela poldrugo uro resničnega umetniškega užitka. (Ob prvi priliki pa bo treba prirediti koncert za srednješolsko mladino!) Imenitno so se odrezali mladi recitatorji, ki so pred vsako zborovsko točko prednašali dotično pesem. Ob dovršenih nastopih svojih mladih tovarišev se je poslušalstvo raznemalo včasih do viharja; za primerom, ko je nastopil mali, debelušni Grčarjev Titek z Morosta, ki je deklamiral narodni »Potrkan ples«, Adamičev kompozicijo. Res, tu sta se srečala deklamator in komponist kar najbolj spopolnujoče... in seveda je vžgal s svojimi preizkušeni registri tudi zbor...

Za zaključek pa tole: Ob svojem petletnem jubileju se je zbor trdo učvrstil in precedil navznotraj. Vseh osemdeset članov je kakor trdna, poštna kranjska družina, ki jih veže le eno: ljubezen do petja... Odbor: oče Grčar, tajnik Drago, finančnik Gabe, »priljažnik« Rupnik in vsi drugi čestiti odborniki in odbornice skrbe kakor dobrotna mati v idealnem razmerju z dirigentom Srečkom za dobrobit svojega članstva.

Sam pevski zbor pa se da ves in da vse za ugled, za dvig našega stanu.

Hvala jim za vse doslej! Pevski zbor UJU — tako naprej! Želi

Jože Zupančič iz Litije.